

DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE FAKTORİNG TANIMI**R. Yüce UYANIK***

Işık Üniversitesi

İşletme Ana Bilim Dalı

uyanik@isikun.edu.tr, uyanik@boun.edu.tr

Özet

1980 yılından itibaren Türkiye ekonomisinin dışa açılmasıyla finans sektörünün tanıştığı yeni ürünlerden birisi de faktoringdir. Faktoring dünyada çok eski bir geçmişe sahiptir. Ancak modern anlamda son 50 yıldır kullanılmakta olan faktoringin uygulaması genel olarak aynı da olsa, tam anlamıyla üzerinde mutabık kalınmış bir tanımı olmadığı için çeşitli uzmanlar ve yazarlar tarafından kullanılan birbirinden farklı pek çok tanımı ve bu tanımların uygulama ile farklılıkları bulunmaktadır. Bu nedenle çalışmada dünyada ve Türkiye’de başlıca kurum ve uzmanlar tarafından yapılan bu tanımlar araştırılmakta, sıralanmakta ve faktoringin her türlü kullanımına uygun tek bir tanımın bulunması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Faktoring, Temlik, Uluslararası Faktoring, Yurtiçi Faktoring, Gayrikabilirücu Faktoring, Kabilirücu Faktoring

JEL KODU: P33

Definition of Factoring in The World and in Turkey**Abstract**

On the way of being an open economy, Turkish finance sector learned about a new product, Factoring. Factoring has an old history, but modern factoring has been used for the last 50 years. Although the operation of factoring is almost the same everywhere, as there is not an agreed, specified definition of it, authors and experts use different definitions that sometimes contradict with the real life. Therefore this work aims to highlight and analyze different definitions of factoring made by world and Turkish institutions and specialists and tries to establish a unique definition to cover all the aspects of factoring.

Keywords: Factoring, Assignment, International Factoring, Domestic Factoring, Without Recourse Factoring, With Recourse Factoring

JEL CODE: P33

* Işık Üniversitesi ve Kemerburgaz Üniversitesi Öğretim Görevlisi, Factors Chain International Hukuk Komitesi üyesi, Özyeğin Üniversitesi Özel Hukuk Yüksek Lisans öğrencisi, uyanik@boun.edu.tr

Giriş

24 Ocak Kararlarının ardından Türkiye önce 1985'te yeni bir Bankalar Kanunu'na, (mülga 3182 Sayılı Kanun) sonrasında da yeni bazı finansal ürünlere kavuştu. Bunlardan birisi de ilk olarak 1988 yılında işlemlerine başlanan faktoringdir.

İlk olarak ihracatçılara hizmet verilerek başlatılan faktoring işlemleri daha sonra kısaca detaylarını verecek bu servisin tüm fonksiyonlarını [alacak devri (temlik), şüpheli alacaklara karşı koruma, alacak kayıtlarının tutulması, tahsilat takibi ve ön ödeme] içerisinde barındırmış ve hızla yaygınlaşmıştır. İşlem hacimleri 1988 – 1990 yılları arasında sırasıyla 3, 16.5 ve 65 milyon USD¹ civarında olunca faktoring pek çok yatırımcının dikkatini çekmeyi başarmıştır. Henüz özel bir yasal düzenleme olmadığı için sayıları hızla artan faktoring şirketleri, az karlı uluslararası faktoring (çoğunlukla ihracat faktoringi) işlemleri yerine dönemin yüksek enflasyon ve dolayısıyla iskonto oranları ile çok karlı hale gelen yurtiçi faktoring işlemlerini tercih etmişlerdir. Zaman içerisinde çeşitli nedenlerle uluslararası faktoring işlemleri ile sunulan tüm hizmetlerin yurtiçi faktoring ile verilemeyeceği anlaşılmış, böylece çoğunlukta olan ve sadece yurtiçi faktoring işlemleri ile meşgul olan şirketler Türkiye içerisinde faktoringin asıl tanıtıcısı haline gelmiş ve genel olarak faktoring, yurtiçi kullanımı ve uygulamaları ile tanınır olmuştur.

Uluslararası faktoring ile yurtiçi faktoring uygulama ve tanımlamaları arasındaki farkın çok açılmış olması nedeniyle hizmeti kullanan müşteriler kadar sektör çalışanlarının da zaman zaman bu hizmetin tanımı konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları düşünülmektedir.

Bu çalışmanın, faktoring sektörü ve faktoringden yararlanma amacındaki kişiler için, faktoringin tanımı açısından bir rehber olması amaçlanmaktadır. Bu çerçevede, dünyada ve Türkiye'de faktoring hizmetinin tanımı ile ilgili dokümanlar taranmış² olup çalışmada bu dokümanlardaki tanımlarla, Türkiye'de çeşitli eserler, toplantılar ve düzenlemelerde kullanılmış olan mümkün olduğunca çok tanım yer almakta ve her bir tanımdan sonra bu tanımların uygulama ile tutarlılıkları incelenmektedir.

Çalışmanın birinci bölümünde daha çok uluslararası faktoring işlemleri sırasında görülen ve **tam hizmet faktoringi**³ adı verilen sistemin kısaca nasıl işlediği anlatılmakta ve sonrasında kısaca faktoringin tarihinden bahsedilmektedir.

İkinci bölümde uluslararası alanda faktoringin gelişimi, ilgili kurumlar ve tanımlar üzerine mümkün olduğunca kısa bilgiler verilmekte ve nihayet üçüncü bölümde faktoringin Türkiye'deki geçmişi anlatılarak uygulamadaki tanımlara değinilmektedir.

Faktoring ile ilgili Türkiye'de çok sayıda yayının az sayıdaki kaynaktan yararlanılarak

¹ UYANIK, Yüce. "Faktoring Kuralları", Faktoring Derneği Yayını, İstanbul, 2002, s.1

² Sağlıklı ve zengin bilgi ile donanabilmemiz, çeşitli makale ve kitaplar dışında, Finansal Kurumlar Birliği (FKB) ve FCI'nın değerli katkıları ve ilgili dokümanlarına ulaşabilmemiz sayesinde olmuştur.

³ Faktoring Derneği, "Faktoring Eğitim Programı El Kitabı", Sürüm 10, İstanbul, Eylül 2002, s. 18 (<http://web.boun.edu.tr/uyanik/faktelkit.doc>, Erişim 02.12.2014)

üretildiği gözlemlenmektedir. Bu kaynaklar daha çok akademisyenler tarafından yazılan, işlemin teorisine yönelik eserlerdir. Bunun doğal sonuçlarından birisi de uygulama ile teori arasındaki mesafenin açılması olmuştur. Başka bir deyişle teoride yazanla uygulamada ortaya çıkan arasında önemli farklar oluşmaktadır. Bu nedenle, çalışmada uygulamacıların tanımlarına da yer verilmektedir.

FAKTORİNGİN UYGULAMASI VE TARİHSEL GELİŞİMİ

Tam Hizmet Faktoringi

Faktoringin bütün fonksiyonlarını içeren bu türünü bir örnek ile açıklamak gerekirse; sözgelimi, çorap üreten bir ihracatçıya Almanya'dan hiç tanımadığı bir ithalatçı başvuruyor ve kendisinden gelecek on iki ay içerisinde 3 milyon Euro'luk mal alacağını ama ödeme ile ilgili herhangi bir teminat veya banka garantisi veremeyeceğini belirtiyor. Bunun yanında malları kendisine açık hesap olarak göndermesini istiyor ve kendisinin malları satıp parasını tahsil ettikten sonra, yani 60 gün gibi bir vadede ödeme yapabileceğini belirtiyor. Bu durumda, normal piyasa şartlarında karşısına ilk kez çıkan bir müşteri adayının böyle bir talebine faktoringi tanımayan ihracatçının vereceği yanıt bellidir: "Hayır".

Oysa, faktoringi bilen ihracatçı "Bir düşünelim" diyerek ülkesindeki faktoring şirketine başvurarak bu alıcı için faktoring yapılıp yapılamayacağını sorar. Faktoring şirketi, alıcıyı araştırarak veya araştırtarak yeterli kanaati oluşursa, satıcı (ihracatçı) firmaya belli bir limit dahilinde bu alıcıya olan satışlarına ait alacakları kendisinin devralabileceğini ve tahsilat takibi ve kayıtlarının tutulması ile ilgili tüm işlemleri yapabileceğini, alacağı ne zaman tahsil ederse o zaman satıcıya alacak tutarından masraflarını düşerek ödeme yapacağını, eğer ihtilaf (defi, itiraz, karşı talep) dışında bir nedenle alacak vadesinden sonraki belli bir süre içerisinde (genel olarak 90 gündür) ödemeyi alamaz ise bu süre sonunda satıcıya alacak bedelinin tamamını ödeyeceğini taahhüt eder.

Bu çerçevede işlemler başladığında, satıcı malları alıcıya gönderir ve düzenlediği faturayı faktöre temlik eder. Bu ivazlı⁴ (edim karşılığı) ve tahsil amaçlı⁵ bir temliktir. Artık alacak satıcının mülkiyetinden faktörün varlıklarına geçmiştir⁶. Faktör, eğer bu işlemle ilgili onayını başka bir ülkedeki faktoring şirketinden almış ise o da söz konusu alacağı o faktöre (ithalat faktörü) temlik eder, aksi halde alacağın mülkiyeti faktörde kalır. Alıcıya da temlik ihbarı yapılarak alacağın sahibinin kim olduğu gerek ayrı bir yazı ile gerekse fatura üzerine konulan bir temlik notu ile bildirilir.

⁴ SARAÇ, Şükrü. "Yargıtay Kararları Işığında Factoring", Sözkese Matbaacılık, Ankara, Ocak 2013, s. 171

⁵ SARAÇ, s. 178

⁶ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 22.09.2010 tarih, 2010/333 esas no ve 2010/406 sayılı kararı: "...Alacak, temlik edilmekle temlik edenin malvarlığından çıkarak temellük edenin mamelekine dahil olur; buna karşılık temlik edenin "alacaklı" sıfatı da artık son bulur, onun yerini temellük eden alır..."

Bu durumda alacağın faktoring garantili⁷ olarak temlik nedeniyle faktor satıcıya borçlanmaktadır. Faktor, satıcının da talebi halinde, alacağın temlik ile oluşan satış bedelinin yani ona olan borcunun bir kısmını ön ödeme adı altında vadesinden önce ifa edebilir.⁸ Ancak bu faktoringin olmazsa olmaz hizmetlerinden değil, özellikle temlik alınan alacakla ilgili faktoring garantisi ve tahsilat takibi hizmetinin verilmekte olmasına bağlı olarak oluşan borcun isteğe bağlı olarak kısmen kapatılmasına yönelik ikincil bir hizmettir.

Alacağın varlığı ile ilgili olarak borçlu (alıcı) tarafından herhangi bir defa, itiraz veya karşı talep ortaya çıkması satıcının, yani alacağı temlik edenin Türk Borçlar Kanunu (TBK)'nun 191. maddesindeki alacağın varlığı üzerindeki taahhüdünün gerçekleşmemesi anlamına gelmektedir. Benzer taahhüt satıcılar tarafından faktoring sözleşmesinde de verilmektedir. Dolayısıyla, alıcı tarafından ihtilaf çıkarılması halinde, ihtilaf çözümleninceye kadar alacak ile ilgili faktoring garantisi askıya alınmakta, ihtilafın çözümünde satıcı haksız çıkar ise alacak faktor tarafından satıcıya geri temlik edilmekte, satıcının haklı çıkması halinde ise faktorün alacağın satın alma bedelini ödeme taahhüdü devam etmektedir.

Tam hizmet faktoringi, pek çok yönüyle bankaların kredi kartı uygulamasına benzemektedir. Kredi kartı işlemlerinde hizmeti alan bireyler iken, faktoring hizmetini kuruluşlar almaktadır. Faktorün alacağı temlik alması, üye işyerinin POS cihazından kartı geçirmesinden sonra alacağın bankaya geçmesine; alıcının faktöre ödeme yapma zorunluluğunun olması, üye işyeri müşterisinin bankaya ödeme yapma zorunluluğunun olmasına; faktorün satıcıya borçlanması, bankanın üye işyerine borçlanmasına; faktorün satıcıya ön ödeme vermesi, bankanın üye işyerine kredi kartı komisyonu olarak erken ödeme yapmasına; ve nihayet ihtilaf halinde faktorün satıcıya ödemesini askıya alması ve varsa yapmış olduğu ön ödemeyi geri çağırması, bankanın ihtilaf halinde üye işyerine o işlemle ilgili ödemeyi çözüme kadar askıya alması ve varsa yapmış olduğu ödeme ile ilgili *charge back* yapmasına benzemektedir.

Diğer Faktoring Çeşitleri

Yukarıda verilmiş olan tam hizmet faktoringi örneğinde faktoring ile uygulanabilecek tüm fonksiyonlar yerine getirilmektedir. Uygulamada ise piyasa koşulları çerçevesinde faktoring garantisi, alacak defteri tutma, tahsilat takibi, finansman v.b. gibi bazı fonksiyonların yerine getirilmeden de faktoring işlemlerinin yapıldığı görülmektedir. Bu gibi değişik fonksiyonların kullanılıp kullanılmamasına bağlı olarak ortaya çıkan farklı faktoring çeşitleri ve isimleri aşağıdaki tabloda gösterilmektedir:

⁷ 13.12.2012 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu'nun 38. Maddesinde, faktor tarafından satıcının şüpheli alacaklara karşı korunması taahhüdü "*factoring garantisi*" olarak geçmektedir.

⁸ **Factoring Derneği**, "Factoring'de Hukuksal Boyut Sempozyumu", Marmaris, 3-5 Kasım 2000, s. 39 (Şükrü **SARAÇ**: "... O halde gayrikabilirücu faktoring türünde faktoring şirketi tarafından yapılan avans niteliğindeki ön ödemeyi bir nevi alacağın temlik sebebiyle oluşan satış bedelinin ön ödeme sebebi ile ifası şeklinde değerlendirebiliriz...")

	Finansman	Faktoring Garantisi	Borçluya Temlik İhbarı	Alacak Defteri Tutma	Tahsilat Takibi	
Tam Hizmet Faktoringi	E	F	F	F	F	Bildirimli veya ihbarlı Faktoring
Rüculu Faktoring	E	H	F	F	F	
Acente Faktoringi	E	H	F	H	H	
Vade Faktoringi	H	E	E	E	E	
Fatura İskontosu	E	H	H	H	H	Gizli veya ihbarsız Faktoring
Bildirimsiz Faktoring	E	B	H	H	H	

Tablo: Faktoring Çeşitleri⁹

Burada, E: (Evet) Her zaman, H: (Hayır) Hiçbir Zaman ya da çok istisnai olarak, B: Bazı Durumlarda anlamına gelmektedir.

Faktorler ve Faktoringin Geçmişi

Factor kelimesinin konumuzla bağlantılı kullanımına Avrupa'da 15. – 19. Yüzyıl arasındaki kayıtlarda rastlıyoruz. İngilizce'de *factor* kelimesinin anlamı kısaca “Başkası adına alım satım yapan kişi” şeklinde geçmektedir. Ancak bu kişilerin günümüzdeki temsilci ve brokerlerden en önemli farkları alım satımına **aracılık ettikleri malların mülkiyetini üzerlerine almalarıdır**.¹⁰

Aslında faktoringin köklerini çok daha eskilere dayandırmak da mümkündür. Zira tarihte bilinen ilk alacağın devri işleminin M.Ö.4000 ' li yıllarda Mezopotamya ' da yapıldığı sanılmaktadır. Daha sonra kronolojik olarak Babilliler, Fenikeliler, Romalılar ve orta çağda Alman bankerler tarafından uygulanmıştır. Faktoring işlemini ilk düzenleyen ve halen yürürlükte olan kanun (*Factors Act*) 1823 ' te İngiltere ' de yürürlüğe girmiş , daha sonra 1842, 1877 ve 1889 ' da revize edilmiştir.¹¹ Bu düzenlemeye göre “*mercantile agent*” lar (faktor) ticaretini yapmaya aracı oldukları malları iktisap ettikleri gibi kendilerini bu hizmetle görevlendiren orijinal mal sahiplerine avans olarak ödeme yapabilmektedir. 1929 bunalımı sonrasında malların temlik edilmesi ile finansman sağlanmasındansa bunun alacakların devri ile yapılması daha tercih edilir bir yöntem olmuş ve Amerika Birleşik Devletleri'nde modern

⁹ RUDY,Noel, MILLS,Simon, DAVIDSON,Nigel. “Salinger On Factoring”, MPG Books, Bodmin, Cornwall, 2006, s. 25

¹⁰ Oxford English Dictionary (Elektronik), “One who buys and sells for another person; a mercantile agent; a commission merchant. Also in combination as corn-factor, cotton-factor, produce-factor, wool-, etc. factor. At the present time, a factor is distinguished from an ordinary agent or broker, in having actual possession of the goods he deals in, and trading in his own name”

¹¹ <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/Vict/52-53/45> , (Erişim 06.12.2014)

anlamda faktoring yöntemleri kullanılmaya başlanmıştır. Böylece her durumda önce alacağı (başlangıçta malları) yani varlığı temellük etmiş (devralmış) bulunan faktörler zaman içerisinde değişen piyasa ihtiyaçları çerçevesinde diğer hizmetlerini çeşitlendirmiş ve günümüzdeki dinamik anlamlı faktoring uygulaması 1960'lı yıllardan itibaren faktörler zincirlerinin kurulmasıyla ortaya çıkmıştır.

Bu dinamizm nedeniyledir ki daha önce sadece **tam hizmet faktoringinin** içerisinde verilen bazı hizmetlerdeki değişiklikler ile çeşitlendirilen faktoring yakın geçmişten itibaren kâr baskılarıyla ödünç verme ve tedarik zincirinin her aşamasına yayılmaya ve böylece bankacılık ve sigortacılık işlemlerinin birtakım benzerlerini gerçekleştirecek şekilde kapsamı daha da genişletilmeye, ama maalesef kanaatimizce benzersizliğinden ve özünden uzaklaştırılmaya çalışılmaktadır.¹²

DÜNYADA FAKTORİNG VE TANIMI

Faktörler Zincirleri ve Dünyada Faktoring

Avrupa'daki ve dolayısıyla Kuzey Amerika dışındaki ilk faktoring şirketi International Factors Ltd. adıyla First National Bank of Boston'un (FNBB) inisiyatifinde ve en büyük hissedar olarak da British Merchant Bank'in işbirliği ile 1961'de İngiltere'de kurulmuştur. Daha sonra FNBB diğer Avrupa ülkelerine yöneldi ve aynı isimle benzer joint-venture anlaşmaları yaptı. FNBB'nin "*International Factors*" isminde ısrar etmesinin temel nedeni; zor olmasına rağmen uluslararası faktoring faaliyetinin göz ardı edilmemesini istemesiydi. FNBB ile birlikte kurulan bu "**International Factors**" şirketleri daha sonraları International Factors Group (IFG) adıyla anılmaya başlamıştır. Bu oluşum ilk kurulan uluslararası faktoring zincirini meydana getirmiştir.¹³

Bütün bunlar olurken aynı dönemde bir başka Amerikan şirketi Avrupa'da faktoringin gelişmesi konusunda önemli roller üstlenmeye başlamıştı. Bu şirket Chicago temelli bir finans kuruluşu olan "*Walter E. Heller & Company*" idi. 1964'de İngiltere'de *Hambros Bank* ile birlikte **H&H Factors'ü** kurdular. *Heller* Avrupa'ya yayılışını sürdürüyordu; ancak politikalarını yerel bir katılımın mutlak olması gerekliliği üzerine kurmuştu. Böylece *International Factors Group'a* benzer bir şekilde ikinci faktoring zinciri de oluşturulmuş oldu.¹⁴

Üçüncü faktoring zinciri ise **Factors Chain International (FCI)** olmuştur. Bu organizasyona başlangıçta *Factors Chain* adı verildi ve uluslararası faktoring işlemleri yapılması kararlaştırıldı. Bu şirketler diğer bağımsız faktoring şirketleriyle 1968'de Baden'de toplandılar. Bunun üzerine yedi yeni ülkeden toplam 10 faktoring şirketi daha **Factors Chain International**

¹² Şu sıralarda örneğin henüz sipariş aşamasında iken, yani alacak doğmamışken bu alacağı devralarak finansman sağlayan faktoring şirketleri vardır ki, bu yöntem yasal temeli bulunsa dahi faktoringin özü ile hiçbir şekilde uyuşmamaktadır. Ödünç para verme olarak nitelendirilebileceğimiz bu ve benzeri işlemler nedeniyle özellikle yurtiçi piyasalarda faktoringe yönelik önemli yanlış anlama ve yorumlar oluşmaktadır.

¹³ **Factors Chain International, Correspondence Course Book**, Amsterdam, 1989, s. 21

¹⁴ İbid

olarak adı kararlaştırılan organizasyona dahil oldular¹⁵. Şu anda dünyanın en büyük faktörler zinciri olan ve dünya uluslararası faktoring hacminin % 80'ini kontrol eden FCI'a üye 76 ülkeden 275 faktoring şirketi bulunmaktadır.¹⁶

Dünyada Faktoring Tanımları

1. UNIDROIT'nin Faktoring Tanımı

Merkezi Roma'da bulunan **Uluslararası Özel Hukukun Birleştirilmesi Enstitüsü** (UNIDROIT)¹⁷, 1988 yılında Kanada Ottawa'da **Uluslararası Faktoring Konvansiyonu** (UNIDROIT 88) düzenlemiş ve bu sözleşmenin birinci maddesinde faktoring sözleşmesi şöyle tanımlanmıştır: “ ...2-Faktoring sözleşmesi bir taraf (tedarikçi) ile diğer bir taraf (faktor) arasında oluşturulan ve bu sözleşme kapsamında a) tedarikçinin kendisi ve müşterileri (borçlular) arasındaki öncelikle bireysel, aile veya hane kullanımı için olanlar dışındaki mal satışı ile ilgili sözleşmelerinden doğan alacaklarını faktöre devrettiği veya devredeceği; b)Faktorün, kredi ve ön ödeme dahil olmak üzere tedarikçiyi finanse etme, alacaklarla ilgili hesapları tutma, alacakları tahsil etme ve borçluların ödeme yapamama durumlarına karşı koruma fonksiyonlarından en az ikisini yerine getirdiği ve c) borçlulara temlik ihbarının yapılması gereken bir sözleşmedir...”¹⁸

Bu tanımda faktoring sözleşmesi kapsamında temlik alınan alacakla ilgili ödünç para verilebileceği de yer almaktadır. Birinci maddenin 3. paragrafında ise **mallar** kelimesinin hizmetleri de kapsadığı belirtilmektedir. Yani yukarıda sayılan herhangi iki fonksiyonun yerine getirilmesi ile faktoring işlemi yapılmış olacaktır. Yani örneğin alacağın temlik alınmasına rağmen tahsilat takibi (hizmet fonksiyonu) yapılmadan faktoring garantisi ve ödeme (satın alma fonksiyonu) gerçekleştirilebilecektir. Burada önemli hususlardan birisi de temlik ihbarının yapılması gerekliliğidir. Bu anlamda, UNIDROIT'in tanımı ile Türkiye'de özellikle yurtiçi faktoring işlemlerinde kullanılan ve borçluya temlik ihbarı yapılmayan, **gizli faktoring** de denilen işlemler arasında uyumsuzluk bulunmaktadır.

¹⁵ İbid, s. 22

¹⁶ Factors Chain International verilerine göre, Bkz. <http://www.fci.nl/home/> (Erişim: 08.12.2014)

¹⁷ International Institute for the Unification of Private Law

¹⁸ **Factors Chain International, FCI Manual Volume II**, Legal Manual, Part 7, Temmuz, 2011, s. 8 : “2. - For the purposes of this Convention, “factoring contract” means a contract concluded between one party (the supplier) and another party (the factor) pursuant to which:

(a) the supplier may or will assign to the factor receivables arising from contracts of sale of goods made between the supplier and its customers (debtors) other than those for the sale of goods bought primarily for their personal, family or household use;

(b) the factor is to perform at least two of the following functions: - finance for the supplier, including loans and advance payments; - maintenance of accounts (ledgering) relating to the receivables; - collection of receivables;- protection against default in payment by debtors;

(c) notice of the assignment of the receivables is to be given to debtors.”

Öte yandan, söz konusu tanımda perakende satışlardan doğan alacakların faktoring konusu olamayacağı dolaylı olarak belirtilmektedir. Türkiye uygulamasında borçluslu perakende müşterisi olan alacakların faktoringe tabi tutulamayacağına dair herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır.

Factoring ile ilgili dikkat edilmesi gereken hususlardan birisi, alacağın tam hizmet faktoringi kapsamında faktoring garantisi ile satın alınmasından sonra, faktörün tahsilat takibi ve alacak kayıtlarının takibini müşterisine bir hizmet olarak değil, alacaklı sıfatıyla kendisi için yapıyor oluşudur. Bu nedenle UNIDROIT 88’de **hizmet** yerine **fonksiyon** kelimesi tercih edilmiştir.¹⁹ UNIDROIT 88, Almanya, Fransa, İtalya, Macaristan, Letonya, Nijerya ve Ukrayna gibi ülkelerce imzalanmış ve aralarındaki işlemlerde kullanılmaktadır²⁰.

2. FCI’in Faktoring Tanımı

Dünyanın en büyük faktörler zinciri FCI, faktoringi “*Finansman amaçlı olsun olmasın bir faktor tarafından bir satıcıya kendisine temlik edilen alacak hesabı ile ilgili olarak verilen; alacak kayıtlarının tutulması, alacakların tahsil edilmesi ve şüpheli alacaklara karşı koruma fonksiyonlarından en az birisinin sağlanmasına yönelik hizmettir.*”²¹ şeklinde tanımlanmaktadır.

FCI’in bu tanımından finansman hizmetinin faktoringin ikincil bir servisi olduğu daha net anlaşılmaktadır. Ayrıca temlik alınmış bir alacakla ilgili sadece şüpheli alacaklara karşı koruma, veya alacak kaydı tutma veya tahsil etme hizmetlerinin verilmesi dahi işlemin faktoring olarak tanımlanmasına yetmektedir.

3. European Union Federation (EUF)’nun Faktoring Tanımı

EUF Avrupa Birliği kaynaklı faktoring ve ticaret finansmanı konularında sektörü temsil etmek; faktoring, alacak finansmanı ve varlığa dayalı kredilendirme hizmetlerinin gelişimini ve daha iyi anlaşılmasını sağlamak; sektörel yayın ve istatistikler ile bilgi toplamak ve sunmak; hukuki ve politik altyapıya katkıda bulunmak ve AB ülkelerinde bu hizmetlerle ilgili aktiviteleri teşvik etmek amacıyla kurulmuş bir federasyondur²². EUF’un faktoring tanımı ise şu şekildedir: “*Bir işletme (temlik eden) ile bir finans kuruluşu (Faktor) arasında yapılan ve temlik edenin alacaklarını Faktor’e temlik ettiği/sattığı ve faktörün temlik edene, devredilen alacaklarla ilgili temlik edilen alacakların bir yüzdesinin avans olarak ödenmesi, alacak yönetimi, tahsilat ve kredi koruması hizmetlerden bir veya daha fazlasını sağladığı sözleşmedir. Genellikle faktor alacak hesaplarının yönetimini ve tahsilatı kendi adına yapar. Temlik borçluya bildirilebilir.*”²³

¹⁹ RUDY, MILLS, DAVIDSON, s. 2

²⁰ UNIDROIT, “*Unidroit Convention on International Factoring (Ottawa 1988): Explanatory Note by the Unidroit Secretariat*”, Roma, Ocak 2011, s. 6, <http://www.unidroit.org/english/conventions/1988factoring/explanatorynote-e.pdf> (Erişim: 09.12.2014)

²¹ **Factors Chain International**, “*FCI Manual Volume I*”, Glossary, 2012, s.6: “*Service provided by a factor to a seller, with regard to the A/R assigned to him, whether or not for the purpose of finance, for at least one of the following functions: Receivables ledgering, Collection of receivables and Protection against bad debts.*”

²² <http://euf.eu.com/what-is-euf/objectives/objectives.html> (Erişim: 10.12.2014)

²³ **European Union Federation**, “*EUF Glossary on Factoring and Commercial Finance*”, Brüksel, Haziran 2012, s.4: “*An agreement between a business (Assignor) and a financial entity (Factor) in which the Assignor assigns/sells*

Dikkat edilirse burada UNIDROIT'in aksine temlikin ihbar mecburiyeti bulunmamaktadır. Ayrıca FCI'in tanımına benzer şekilde temlik alınan alacaklarla ilgili olarak tek bir hizmetin verilmesi bile işlemin faktoring olarak nitelendirilmesine yetmektedir.

4. IFG'nin Faktoring Tanımı

International Factors Group (IFG), 2014 yılında UNIDROIT 88 ve Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu (UNCITRAL)'nın 2001 tarihli Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticarete Alacak Temliki Sözleşmesi (*United Nations Convention on the Assignment of Receivables in International Trade*)'ni baz alarak bir örnek faktoring kanunu taslağı hazırlamıştır.²⁴ Bu taslağın 1. Maddesinin ikinci paragrafında faktoring sözleşmesi şöyle tanımlanmaktadır: “Bir taraf (müşteri) ile diğer taraf (faktor) arasında oluşturulan ve bu çerçevede:

- 1) Müşterinin alacaklar ile ilgili malların üreticisi ya da toptan satıcısı veya hizmetlerin sağlayıcısı olacağı,
- 2) Müşterinin ticari alacak veya alacaklarını temlik edeceği,
- 3) Borçlulara temlik ihbarının yapılabildiği veya yapılmayabildiği,
- 4) Faktorün yukarıda 1) – 3) arasındaki fonksiyonlarının yanı sıra aşağıdaki hizmetlerden bir veya daha fazlasını sağladığı sözleşmedir.
 - a. Alacakların değeri ve risk değerlendirmesi ile doğrudan ilgili olarak avans ödemeler de dahil olmak üzere tedarikçiye finansman sağlamak
 - b. Alacaklarla ilgili kayıtları tutmak,
 - c. Alacakların tahsilatı; alacakların müşteri tarafından faktor lehine yapılması da faktorün tahsilatı sayılır,
 - d. Borçluların ödeyememesine karşı koruma.”²⁵

its Receivables to the Factor and the Factor provides the Assignor with a combination of one or more of the following services with regard to the Receivables assigned: Advance of a percentage of the amount of Receivables assigned, Receivables management, collection and Credit protection. Usually, the Factor administers the Assignor's sales ledger and collects the Receivables in its own name. The Assignment can be disclosed to the Debtor.” <http://euf.eu.com/what-is-euf/objectives/glossary-on-factoring-and-commercial-finance.html> (Erişim: 10.12.2014)

²⁴**International Factors Group**, <http://www.ifgroup.com/wp-content/uploads/2014/03/Model-Factoring-Law-CV-140221.pdf>, (Erişim: 10.12.2014)

²⁵ “1.2 For the purposes of this Law, "factoring contract" means a contract concluded between one party (the client) and another party (the factor) pursuant to which:

1.2.1. The client will be the manufacturer or wholesaler of the goods or the provider of the service to which the receivable relates

1.2.2. The client will assign to the factor a trade receivable or trade receivables,

1.2.3. Notice of the assignment of the receivables may or may not be given to debtors.

1.2.4. The factor must perform at least the initial function as described in 1.2.1 to 1.2.3 and may perform any or all of the remaining functions below:

Burada UNIDROIT Konvansiyonundan farklı olarak temlik ihbarının yapılmayabileceği ve tahsilatın müşteri tarafından da faktor lehine yapılabileceği, diğer tanımlardan farklı olarak da UNIDROIT 88'deki gibi perakende satışlardan alacakların faktoring konusu olmayacağı yazılmaktadır.

5. Öğretideki Diğer Önemli Tanımlar

Factoring uzmanı dendiğinde dünya üzerinde muhtemelen herkesin mutabık kalacağı isim Freddy Salinger'dır. Salinger, "Factoring Law and Practice" kitabında faktoringin 1950'li yıllarda Amerika Birleşik Devletleri'nde kullanılan tanımını ve kendi tanımını vermektedir.

Eski tanıma göre faktoring: " *Factoring şirketi ve açık hesap mal veya hizmet satıcısı arasında yapılan ve bir faktorün söz konusu mal veya hizmet satışlarından doğan alacaklarla ilgili olarak:*

- 1) *Nakit ödeme karşılığı alacakların satın alması*
- 2) *Bu alacaklarla ilgili hesapların tutulması ve defter tutmayla ilgili diğer faaliyetlerde bulunması*
- 3) *Alacak hesaplarını tahsil etmesi ve*
- 4) *Müşterinin finansal güçlük nedeniyle ödeme yapamamasından doğabilecek zararları üstlenmesi hizmetlerini vermesine yönelik bir sürekli düzenlemedir.*"²⁶

Bu tanım faktoring uygulamasını sadece tam hizmet faktoringi çerçevesine sıkıştırmakta ve kullanım alanını önemli ölçüde daraltmaktadır. Bu nedendir ki Salinger, daha esnek ve pratik uygulamaya yakın bir tanım vermektedir. Bu tanıma göre faktoring: " *Bir borçlu tarafından kendi şahsi, ailevi veya hane kullanımı için satın alınan mal veya hizmetlerden doğan borçları veya uzun vadeli veya taksitli ödemeli borçlar hariç, borçların finansman sağlamak, satıcıyı idari iş yükünden veya şüpheli alacaklardan kurtarmak amaçlarından her biri veya tümü için satın alınmasıdır.*"²⁷

Salinger'ın tanımı gayrıkabili rücu (rücusuz) faktoring işlemleri için genel olarak geçerli olmakla birlikte, kabili rücu işlemler için kısıtlayıcıdır. Pekala taksitli veya uzun vadeli satışlardan doğan alacaklar da faktor tarafından uygun görüldüğü takdirde daha riskli görünse dahi satın alınabilir. Nitekim, 2012 yılında FCI'nin Uluslararası Faktoring Genel Kuralları'nın 23.

- . . Finance for the supplier, including advance payments that are directly related to the value and risk assessment of the receivables
- . . Maintenance of accounts (ledgering) relating to the receivables;
- . . Collection of receivables; collection made by the client for the benefit of the factor is deemed to be made by the factor
- . . Protection against default in payment by debtors; "

²⁶ Carroll G. Moore, "Factoring – A unique and Important Form of Financing and Service", **The Business Lawyer**, 1959, Cilt. XIV, No. 3, (Nakleden: Freddy R. SALINGER, **Factoring Law and Practice**, Sweet and Maxwell Limited, London, 1991, s. 1)

²⁷ Salinger, s. 2 : "The purchase of debts (other than debts incurred for goods or services purchased by a debtor for his personal, family, or domestic use and debts payable on long terms or by installments) for the purpose of providing finance, or relieving the seller from administrative tasks, or from bad debts, or for any or all of such purposes."

Maddesinde yapılan bir değişiklik ile taksitli satışlar ile ilgili onay (faktoring garantisi) kapsamında ödemelerin nasıl yapılacağı kurala bağlanmıştır.²⁸

Faktoringin Geleceği

Global ticaretin artması ile açık hesap satış işlemleri artmakta ve akreditife alternatif olan faktoringe talep gitgide büyümektedir. Bu anlayışla, Uluslararası Ticaret Odası (ICC)'nin Bankacılık Komisyonu son 3 yıldır faktoring ile yakından ilgilenmektedir. Bu konudaki duyuru ICC Bankacılık Komisyonu İcra Komitesi Başkanı Kah Chye Tan tarafından kurumun Viyana 2013 toplantısının broşüründe bir proje olarak ilan edilmiş ve toplantıda bu konuda bir panel yapılmıştır. Gerekli anlaşmaların tamamlanmasından sonra uluslararası faktoring kuralları Uniform Rules for International Factoring (URIF) adı altında ICC, FCI ve IFG tarafından tüm dünya bankacılık ve faktoring sisteminde geçerli olacak şekilde tekrar düzenlenecek ve böylece tüm dünyada geçerli bir faktoring tanımı yapılmış olacaktır.

TÜRKİYE'DE FAKTORİNGİN GELİŞİMİ VE TANIMI

Türkiye'de Faktoringin Gelişimi

Türkiye'de faktoring işlemleri 1988 yılında İktisat Bankası Faktoring Grubu adı altında bir departmanın kurulmasıyla başlamıştır. Yurtdışından bu konunun ustalarından Ben R. Hosh danışman olarak getirilmiş, banka içerisinde nitelikli bir kadro da işlemlerin geliştirilmesi için atanmıştır.

İktisat Bankası Factoring Grubu, 1988 yılında hemen FCI'a üye olmuş, Faktoring işlem hacimlerinin çok hızlı artması neticesinde de FactoFinans Alacak Alımı A.Ş. adı ile şirketleşmiş ve FactoFinans'ı, Aktif Finans Factoring A.Ş. ve çok kısa bir süre içerisinde pek çok firma izlemiştir. Başlangıçta neredeyse tamamen uluslararası faktoring işlemleri yapmakta olan bu kurumlar şirketleşmenin getirdiği kar baskısı nedeniyle yurtiçi faktoring işlemlerine de yönelmişlerdir.

Tam hizmet faktoringinin yurt içinde uygulanma çabası ne yazık ki olumlu bir sonuç vermemiştir. Gerek borçluların alacakların bir başkasına devrinden rahatsızlık duymaları gerekse bu devir işleminin temlik eden satıcının finansal olarak zor durumda olabileceği düşüncesini getirmesi nedeniyle yurtiçi faktoring işlemlerinde temlik ihbarının yapılması ve fiili tahsilat çok zorlaşmıştır. Öte yandan, şirketlerin finansal bilgilerinde şeffaflık olmayışı ve kredi sigortası sisteminin de o yıllarda (1990 – 2006²⁹) Türkiye'de bulunmayışı nedeniyle yurtiçi işlemlerde istisnai durumlar hariç faktoring garantisi de verilememiştir. İç ticarete ödemelerin kambiyo senetleri vasıtasıyla yapılmakta oluşu nedeniyle alacağı belgeleyen faturanın ekinde o işlemle doğrudan bağlantılı olarak satıcı firma elemanlarının faktörden aldıkları yetki ile

²⁸ **Factors Chain International**, "FCI Manual Volume II", Legal Manual, Part 3, General Rules for International Factoring, Temmuz, 2013, md. 23

²⁹ Cofface Sigorta A.Ş.'nin Türkiye'de faaliyete geçtiği yıl. <http://www.coface.com.tr/COFACE-HAKKINDA/COFACE-TURKIYE-SIRKET-PROFILI/SIRKET-ANA-SOeZLESMESI> (Erişim:11.12.2014)

topladıkları çek ve bonolar da faktore temlik edilmeye ve bunlar karşılığında kabili rücu olarak ön ödeme verilmeye başlanmıştır. Yurtdışı faktoring işlemleri ise tam hizmet faktoringi olarak aynen devam etmiştir.

Önceleri 818 sayılı Borçlar Kanunu ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun ilgili hükümleri çerçevesinde faaliyet gösteren ve bir kısıtlama olmadığı için rahatlıkla kurulan faktoring şirketlerinin adedi yüze yaklaştığında hükümet bu konuda harekete geçmiş ve mülga 90 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK), 21.06.1994 tarih ve 545 Sayılı KHK ile değiştirilmiş ve faktoring şirketleri bu KHK kapsamına alınmıştır. Burada ayrıca terim üzerine de bir düzenleme olmuş, daha önce orijinal hali ile kullanılan **factoring** kelimesi 90 Sayılı KHK'da Türkçedeki yeni şekliyle **faktoring** olarak yerini almıştır. Daha sonra 21.12.1994 tarihinde yürürlüğe giren mülga Faktoring Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkındaki Yönetmelik ile sektör bir nebze de olsa kontrol altına alınmış, faktoring işlemlerinin ve şirketlerinin denetimi Hazine Müsteşarlığına bağlanmıştır. Bu gelişmenin ardından faktoring şirketleri arasında işbirliğini sağlayarak sektör faaliyetlerinin sağlıklı, standart ve etik bir şekilde gerçekleştirilmesine katkıda bulunmak ve sektörü kamuoyu önünde temsil etmek amacıyla Faktoring Derneği kurulmuştur.(18.10.1995)³⁰

19.10.2005 tarih ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 93. Maddesi ile faktoring ve diğer finans şirketlerinin kuruluş ve faaliyetlerinin düzenleme ve denetimi Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK)'na devredilmiş, bunun üzerine 10.10.2006 tarih ve 26315 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan mülga Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik devreye girmiştir.

Uygulamada netlik gerektiren birtakım hususların görülmesi üzerine BDDK tarafından Faktoring İşlemlerine ilişkin, halen geçerli olan, sırasıyla 08.07.2010, 03.08.2010, 04.01.2011 ve 11.03.2013 tarihli genelgeler yayınlanmıştır.

Nihayet Türkiye'de faktoring ile ilgili ilk kapsamlı kanun 13.12.2012 tarih ve 28496 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren ve özünde birbirinden çok farklı üç sektörü bir şemsiye altında toplayan 6361 Sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu (FKFFŞK) olmuştur. Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra 24.04.2013 tarihinde Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik yayımlanmış ve yürürlüğe girmiştir. Faktoring sözleşmesinin tanımı Kanunun 38. Maddesinde yapılmaktadır.

Türkiye Uygulamasında Faktoring Tanımları

1. 1994 Öncesi Tanımlar

1994 yılında 90 Sayılı KHK'de yapılan değişiklik ile faktoring işlemleri denetim altına alınmadan önce genel olarak faktoring tanımlamaları ya Almanya ve İngiltere'den öğrenilen şekilde ya da kişilerin kendi anlayışlarına göre yapılmaktaydı. Bu tanımlardan bazıları ve

³⁰ <http://faktoringderneği.org.tr/hakkimizda> (Erişim: 11.12.2014)

uygulama açısından analizleri aşağıda sunulmaktadır:

Erdemol: “Factoring, adına factor denilen gerçek veya tüzel bir kişi ile açık hesap esasına göre müşterisine vade tanıyarak satış yapan bir mal veya hizmet satıcısı arasında yapılan ve satışı yapılmış mal veya hizmetlerden doğan kısa vadeli (60-180) alacaklarla ilgili olarak factorun finansman, işgörme (hizmet), ödememe riskinin üstlenilmesi (teminat) gibi hizmetleri verdiği bir anlaşma veya sürekli düzenlemedir.”³¹

Bu tanım ile dünyadaki faktoring uygulaması genel olarak karşılaştırıldığında factorun gerçek kişi olabilmesi, sadece 60-180 günlük bir vade aralığı tanınması ve faktoring garantisinin satın alma değil de teminat sözleşmesi kapsamında görülmesi çelişki yaratmaktadır.

Kocaman: “Factoring, factor tarafından müşterinin mal veya hizmet satışından doğan faturaya bağlı alacaklarının, karşılığı (alacağın tahsili zamanından önce) avans (peşin) olarak ödenerek, müşteri adına borçlunun muhasebesinin tutulması, ihtar işlemleri gibi işgörme (hizmet) edimlerinin ve alacağın tahsil edilememesinin riskinin üstlenilmesi suretiyle devir ve satın alınmasıdır”³²

Bu tanım ise gayrikabili rücu tam hizmet faktoring işlemleri için tamamen geçerli olsa da diğer türlere uyumlu değildir.

Emen: “Factoring, gerek iç piyasada, gerekse dış piyasada, satış bedelinin vadesinde tahsilini, istenildiği takdirde vadeden önce belirli bir oranda peşin ödemeyi sağlayan ve tahsilat riskinin factor denilen aracı kuruluş tarafından karşılanmasını sağlayan yeni bir finansman yöntemidir.”³³

Türk faktoring sektörünün gelişimine büyük emeği geçen İsmail EMEN’in tanımında finansman (ön ödeme) hizmetinin isteğe bağlı olduğu net bir şekilde belirtilmekte ve tanım geniş anlamda fiili uygulamayı ifade etmektedir. Bu tanımdaki uygulama açısından tek farklılık, faktoring şirketlerinin vadede tahsilat taahhütlerinin varmış gibi görünmesidir. Gerçekte rücusuz faktoringde bu taahhüt daha önce de bahsettiğimiz gibi ihtilaf olmadığı takdirde genellikle vadeden 90 gün sonrası içindir.

2. 1994 Sonrası ve 6361 Sayılı FKFFŞK Öncesi Tanımlar

545 Sayılı KHK ile getirilen değişiklikler ile mülga 90 Sayılı KHK’nin 3 c) Maddesinde faktoring şirketleri tanımlanmıştır. Buna göre “Faktoring Şirketi” ifadesi “Mal ve hizmet satışlarından doğmuş veya doğacak alacakları temellük ederek tahsilini üstlenen, bu alacaklara karşılık ödemelerde bulunarak, finansman sağlayan şirketlerini” tanımlamaktadır. Bu çerçevede faktoring de **Mal ve hizmet satışından doğmuş ve doğacak alacakların faktor**

³¹ ERDEMOL, Haluk. “Factoring ve Forfaiting”, Akbank Ekonomi Yayınları, İstanbul, 1992, s. 1

³² KOCAMAN, Arif B. “Factoringın Hukuki Niteliği”, Banka ve Ticaret Hukuk Araştırma Enstitüsünün Aylık Konferanslar Serisi, 18 Aralık 1992 tarihli konferansı, (Nakleden: SARAÇ, s. 49). Ayrıca, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun 03.11.2010 tarih, 2010/488 esas no ve 2010/557 sayılı kararında bu tanım esas alınarak çözüm sağlanmıştır.

³³ EMEN, İsmail. “Factoring” konulu bildiri, Mali Dünyanın Yeni Kavramları: Factoring, Leasing, Forfaiting, Futures ve Options Sempozyumu Kitapçığı, İstanbul Mülkiyeliler Vakfı, Kuruçeşme İstanbul, 28-29 Mayıs 1992, s. 74

tarafından temellük edilmesi ve tahsilinin üstlenilmesi, bu alacaklara karşılık ödemelerde bulunarak finansman sağlanması olarak tanımlanacaktır.

Buradaki faktoring tanımında sadece **hizmet, karz** ilişkisinden söz edilmektedir, teminat ilişkisinden yani faktoring garantisinden söz edilmemektedir. İlgili yönetmelikte de aynı tanım yapılmış ve daha sonra 10.10.2006 tarih ve 26315 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren mülga Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkındaki Yönetmelikte yine tanım değişikliği yapılmamıştır. Bu nedenle, KHK’nın 13 a) maddesinde ana faaliyet konuları dışında başka iş yapamayacakları yazılı olduğu için, işlemleri sırasında faktoring garantisi (şüpheli alacaklara karşı koruma) sağlayan faktoring şirketleri, 6361 sayılı FKFFŞK yürürlüğe girinceye kadar (18 yıl) faktoring dışı iş yapmış gibi bir konuma düşürülmüştür.

Ayrıca yönetmeliğin 22. Maddesinde ” *faktoring şirketleri kambiyo senetlerine dayalı olsa bile, bir mal veya hizmet satışından doğmuş veya doğacak fatura veya benzeri belgelerle tevsik edilemeyen alacakları satın alamazlar veya tahsilini üstlenemezler.*” denmekle, tanımda sadece teminatsız (rüculu) faktoring işlemlerine değinildiği için, bu şekilde temellük edilen alacakların faktoring şirketlerince satın alındığı iması oluşturulmuştur.

90 Sayılı KHK’deki tanım yeterli bulunmamış olacak ki çeşitli kişilerce farklı tanımlar yapılmaya devam edilmiştir.

Uzunoğlu: “*Faktoring her türlü mal veya hizmet satışından kaynaklanan kısa vadeli (genellikle 90 gün) ticari alacakların factoring şirketine (factor) devri, borçlunun bundan haberdar edilerek tahsilatın factor tarafından yapılmasıdır.*”³⁴

Koca: “*Factoring, kredili satış yapan işletmelerin bu satışlardan kaynaklanan kısa vadeli alacaklarını factoring şirketine devretmesi ve borçlunun bu işlemlerden haberdar edilerek tahsilatın factoring şirketi tarafından yapılması işlemidir.*”³⁵

Yukarıdaki iki tanım birbirine çok benzediği için ikisi birlikte değerlendirildiğinde, ön ödeme fonksiyonunu ve temlik ihbarının olmadığı işlemleri kapsamadıkları görülmektedir.

Faktoring Derneği: “*Bir alacağın bu konuda faaliyet gösteren bir kuruluşa temlikli yoluyla garanti, tahsilat ve finansman hizmetlerinden en az ikisinin alındığı finansal tekniktir.*”³⁶

Faktoring Derneğinin 2000 yılında yaptığı bu tanım UNIDROIT’nin tanımına biraz daha yakın olmakla beraber defter tutma fonksiyonunu içermemektedir.

Bilgin: “*Faktoring işlemi fatura veya fatura benzeri belgelere dayalı mal veya hizmet satışlarından doğan ve doğacak alacakların devralınması suretiyle şirketlere tahsilat,*

³⁴ **UZUNOĞLU**,Sadi. “Yeni Finansman Teknikleri”, Ekonomik Araştırmalar Merkezi Yayınları, Ankara, 1996, s. 17 ‘den Nakleden: **SARAÇ**, s. 48

³⁵ **KOCA**,Cahit. “Finans Yönetimi, Factoring, Leasing ve Forfaiting”, Etap Yayınevi, İstanbul, 2010, s. 185’den Nakleden: **SARAÇ**, s. 48

³⁶ **Faktoring Derneği**, **Factoring’de Hukuksal Boyut Sempozyumu Kitapçığı** Faktoring Derneği adına Yüce **UYANIK**’ın konuşması, “*Factoring’in Tanıtımı*”, Marmaris, 2000, s. 12

finansman ve garanti hizmetlerini bir arada vermektedir.”³⁷

Dönemin BDDK Başkanı Tefik Bilgin’in bu tanımı düzenlemelerdeki mevcut tanımın değiştirilmeye çalışıldığının bir göstergesi olmuştur.

3. FKFFŞK ve Sonrası Tanımlar

FKFFŞK’nun 38. Maddesinde faktoring sözleşmesinin tanımı şu şekilde yapılmaktadır: *“Faktoring sözleşmesi; mal veya hizmet satışından doğmuş fatura ile tevsik edilen alacaklar ile Kurulca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde tevsik edilebilen mal veya hizmet satışına bağlı doğacak alacakları devir almak suretiyle, faktoring şirketinin müşterisine sağladığı tahsilat, borçlu ve müşteri hesaplarının tutulmasının yanı sıra finansman veya faktoring garantisi fonksiyonlarından her hangi birini ya da tümünü içeren sözleşmedir.”*

FKFFŞK’deki faktoring tanımı elbette daha önceki tanımdan çok daha kapsamlı ve isabetlidir. Burada tek belirtilmesi gereken husus faktoringin tanımı ile ilgili bir tereddüt oluştuğudur. Türkçemizden kaynaklı bu tereddüt temlik alınmış alacakla ilgili

1) *“tahsilat ve ...hesapların tutulması ve finansman veya faktoring garantisi hizmetlerinden biri veya tamamı”* mı yoksa

2) *“tahsilat veya ...hesapların tutulması veya finansman veya faktoring garantisi hizmetlerinden birisi veya tamamı”* şeklinde mi anlaşılması gerektiğidir.

Kanun maddesinin gerekçesinde ise faktoringin fonksiyonlarının da Kanun’da tanımlanması amacıyla bu şekilde yazıldığından başka bir açıklama bulunmamaktadır.³⁸

FKFFŞK’nın 40. Maddesi kapsamında kurulmuş bulunan FKB’nin broşüründeki faktoring tanımı ise *“Faktoring, doğmuş ve doğacak vadeli alacakların devri (temlik) ile işletmelerin bu alacaklarına karşılık finansman, tahsilat ve garanti hizmetlerinden en az birini sunan, finansal bir enstrümandır.”³⁹* Yine FKB’nin faktoring sektör tanıtımında ise *“Faktoring, mal ve hizmet satışlarından doğan vadeli alacakların temlik yoluyla bir faktoring kuruluşuna devredilmesi ve bu alacakların faktoring kuruluşu tarafından yönetilmesidir.”⁴⁰* denmektedir.

SONUÇ

Faktoring, bireysel satışlarda kredi kartı kullanımında olduğu gibi, kurumsal satışlarda herhangi bir mal veya hizmet satıcısının satışlarını ve böylece karlılığını artıran en önemli finansal enstrümanlardan birisidir.

Kökeni çok eski tarihlere dayanan faktoring işlemleri 1960’lı yıllardan itibaren şimdiki

³⁷ BİLGİN, Tefik. Konuşma, **Faktoring Sempozyumu**, Faktoring Derneği, İstanbul, 10 Mart 2011, s. 6

³⁸ Türkiye Büyük Millet Meclisi, *“Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu Tasarısı ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/601)”*, Sıra Sayısı: 239, s. 19

³⁹ <http://www.fkb.org.tr/Sites/1/upload/files/e-brosur-257.pdf> (Erişim: 11.12.2014)

⁴⁰ <http://www.fkb.org.tr/sectorler/faktoring/> (Erişim: 11.12.2014)

hali ile kullanılmaya ve tüm dünyada yaygınlaşmaya başlamıştır. Yurdumuzda da faktoring 1988 yılında uygulanmaya başlanmış, 1994 yılında yasal altyapısı hazırlanmış ve 2012 yılında bir kanuna kavuşmuştur.

Faktoringle ilgili olarak, anlayış farklılıkları nedeniyle pek çok farklı tanım yapılmış ve yapılmaktadır. Bu tanımlardan bazıları çok kısıtlayıcı olmakta bazıları ise eksik kalmaktadır. Faktoring tanımının tam olarak yapılamamasının belki de en önemli sebebi faktoringin uygulamacılar tarafından dahi yeterince tanınmamasıdır.

Dünya üzerinde faktoring şirketlerinin genellikle banka iştiraki olması nedeniyle özellikle bankadaki alışıkları uygulamalarını aynen devam ettirmek isteyen yöneticiler gitgide faktoringin içinden gelen yöneticilerin yerini almaktadır. Bunun çok doğal bir sonucu olarak da bu kişiler önceden pek çok ürünle ilgilenirken, şimdi kendilerini “tek bir ürünün” yönetimi içerisinde sıkışmış görmekte ve faktoringin kapsamını, tedarik zincirinin diğer finansman alanlarına da hizmet verecek şekilde genişletme çabaları sergilemektedirler. Öze tam olarak vakıf olunamadan sistemin parametrelerinde yapılan değişiklikler zaman zaman sistemin tamamını son derece olumsuz etkileyebilmekte ve faktoringin insanlar üzerindeki anlamı ve etkisini farklılaştırmaktadır. Bu nedenle de faktoringin çerçevesinden sapmalar gerçekleşebilmektedir.

Bütün bu veriler ışığında faktoringin uygulamaya en yakın tanımı olarak, “mal veya hizmet satışından doğan vadeli alacakların devir yoluyla faktoring şirketinin (faktor) varlıklarına geri dönüşlü veya dönüşsüz olarak katılması ve faktor tarafından bu alacaklarla ilgili finansman yapılsın ya da yapılsın; tahsilat takibi, alacak kayıtlarının tutulması ve şüpheli alacaklara karşı koruma fonksiyonlarından en az birisinin yerine getirilmesidir” denilebilir.

Global rekabetin artması ve mesafelerin kısılması nedeniyle faktoring hızla akreditif ve benzeri banka garantili yöntemlerin yerini almakta ve alacaktır. Alıcı ve satıcıyı çok rahatlatan yöntemleri ile eğer özüne sadık kalınırsa mevcut gelişiminin kat be kat üzerine çıkacağı düşünülen faktoringin tek ve en önemli eksiği yeterince iyi tanınmıyor olmasıdır. Bu çerçevede sektöre yapılacak en iyi hizmet, mevcut bilgiyle yetinmek yerine faktoringin detaylarını daha fazla araştırmak, öğrenmek ve öğretmek olacaktır.

Böylece faktoringin asıl çerçevesinin ne olduğu herkes tarafından daha iyi anlaşılacak, birebir aynı kelimelerle tanımlar yapılsa bile dünya üzerinde bir kavramsal bütünlük sağlanacaktır.

KAYNAKÇA

- BİLGİN**, Tevfik Konuşma, **Factoring Sempozyumu**, Factoring Derneği, İstanbul, 10 Mart 2011.
- EMEN**, İsmail *“Factoring”*, **Mali Dünyanın Yeni Kavramları: Factoring, Leasing, Forfaiting, Futures ve Options Sempozyumu**, İstanbul Mülkiyeliler Vakfı, Kuruçeşme İstanbul, 28-29 Mayıs 1992.
- ERDEMOL**, Haluk *“Factoring ve Forfaiting”*, Akbank Ekonomi Yayınları, İstanbul, 1992.
- European Union Federation** *“EUF Glossary on Factoring and Commercial Finance”*, Brüksel, Haziran 2012, (<http://euf.eu.com/what-is-euf/objectives/glossary-on-factoring-and-commercial-finance.html>, Erişim: 10.12.2014).
- Factors Chain International** *“Correspondence Course Book”*, Amsterdam, 1989.
- “FCI Manual Volume I”*, Glossary, 2012.
- “FCI Manual Volume II”*, Legal Manual, Temmuz 2013.
- Factoring Derneği** *“Factoring Eğitim Programı El Kitabı”*, Sürüm 10, İstanbul, Eylül 2002. (<http://web.boun.edu.tr/uyanik/faktelkit.doc>, Erişim 02.12.2014)
- Factoring Derneği** *“Factoring’de Hukuksal Boyut Sempozyumu”*, Marmaris, 3-5 Kasım 2000.
- International Factors Group** <http://www.ifgroup.com/wp-content/uploads/2014/03/Model-Factoring-Law-CV-140221.pdf> , Erişim: 10.12.2014).

RUDY, Noel, MILLS, Simon, “Salinger On Factoring”, MPG Books, Bodmin, Cornwall, 2006.
DAVIDSON, Nigel

SARAÇ, Şükrü “Yargıtay Kararları Işığında Factoring”, Sözkesen Matbaacılık, Ankara, Ocak 2013.

SALINGER, Freddy R. “Factoring Law and Practice”, Sweet and Maxwell Limited, London, 1991.

Türkiye Büyük Millet Meclisi “Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu Tasarısı ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/601)”, Sıra Sayısı: 239.

UNIDROIT “Unidroit Convention on International Factoring (Ottawa 1988): “Explanatory Note by the Unidroit Secretariat”, Roma, 2011. (http://www.unidroit.org/english/conventions/1988factoring/explanatorynote-e.pdf , Erişim: 09.12.2014).

UYANIK, Yüce “Faktoring Kuralları”, Faktoring Derneği Yayını, İstanbul, 2002.

Elektronik Kaynak

Oxford English Dictionary

İnternet Kaynakları

www.coface.com.tr

www.euf.eu.com

www.fci.nl

www.factoringderneği.org.tr

www.fkb.org.tr

www.hukukturk.com

www.legislation.gov.uk